

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Evangelia: Qvæ Vsitato More in diebus Dominicis &
Festis proponuntur, Annotationes Philippi Melanth.**

Melanchthon, Philipp

Vuitebergæ, 1544

VD16 E 4532

Historia Nativitatis Christi, Luc. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35272

DIE NATALI

careret sibi perpetuam ecclesiam. Quae omnia sunt plena admirabilium operum, quae ratio attonita non potest comprehendere. Ideo maxima pars hominum negligit propter incredulitatem, postea fascinata à Diabolo odit & persequitur. sicut supra significatum est: **Tenebrae non comprehenderunt lucem.**

Sed nos audiamus hunc filium sicut mandatum est: **Hunc audite: Et discamus discernere eius uerbum à lege & à sapientia mundi, & accipiamus ex eius plenitudine gratiam & ueritatem, & sciamus certo, haec contingere credentibus, & exuscitemus fidei intuentes in tot promissiones & mandata, quae praecipiant, ut credamus in filium, sicut postea ait Baptista: Omnis qui credit in filium, habet uitam aeternam.**

HISTORIA NATIUITATIS Christi, Luc. 2.

FACTVM EST AVTEM IN DIE-
bus illis, exiit decretum à **Cæsare**
Augusto, ut describeretur uniuersus
orbis. Haec descriptio prima, facta est
praeside **Syriae Cyrenio**. Et ibant omnes,
ut describerentur, singuli in suam ciuita-
tem

tem. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa, de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem David, quæ uocatur Bethlehem, eo quòd esset de domo & familia David, ut describeretur cum Maria desponsata sibi uxore, quæ erat pregnans.

Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies, ut pareret, Et peperit filiũ suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eũ in præsepio, quia non erat eis locus in diuersorio.

Et pastores erant in regione eadem uigilantes, & custodientes uigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Domini circumfulsit illos. Et timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere, Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est uobis hodie saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate David. Et hoc uobis signum: Inuenietis infantem pannis inuolutum, positum in præsepi. Et subito facta est cum Angelo

D 3

multitudo

HIST. NATIUIT.

multitudo militiæ cœlestis, laudantium
Deum & dicentium: Gloria in altissimis
Deo, & in terra pax, hominibus benepla-
citum.

ET factum est, ut discesserunt ab eis
angeli in cœlum, Et homines pasto-
res loquebantur ad inuicem: **T**rans-
eamus usq; **B**ethlehem, & uideamus hoc
u^{er}bum, quod factum est, quod **D**omi-
n^us notum fecit nobis, & uenerunt festi-
nantes, & inuenerunt **M**ariam & **I**oseph
& infantem positum in præsepi. **V**iden-
tes autem, notum fecerunt uerbum, quod
dictum erat illis de puero hoc. **E**t omnes
qui audierunt, mirati sunt, de his, quæ di-
cta erant à pastoribus ad ipsos. **M**aria au-
tem conseruabat omnia uerba hæc, con-
ferens in corde suo. **E**t reuersi sunt pasto-
res, glorificantes & laudantes **D**eum in
omnibus quæ audierant & uiderant, sic
ut dictum est ad illos.

Loci huius historiæ
præcipui.

Quare

- I** Quare fiat mentio Augusti, census & oppidi.
- II** Quod promissiones mirabiliter impleantur.
- III** Officia politica sanctorum.
- IIII** Curat deus præsepe, id est, aliquod hospitium ecclesiæ suæ.
- V** Testes de nato Christo, angeli & pastores.
- VI** Doctrina in concione & cantico angelorum.
- VII** Cur angelus sic confirmet dictum suum: Scitote me uerum dixisse, quia uidebitis infantem in præsepi iacentem.
- VIII** Mariæ studium, hæc testimonia memoriæ mandantis, & repetētis.

DE PRIMO.

IDEO fit mentio Augusti, census & oppidi, quia *Quare fit* prædictum est, in quarta monarchia uenturum *at mentio* esse Messiam, & quidem stante politia Moysi, sed *Augusti* tamen subiecta seruituti. Augustus significat quartam *Census* monarchiam, Census seruitutem, Oppidi & familia *Oppidi* lia descriptio testatur adhuc stare politiam: Admonetur ergo Lector, ut cum euentum cum prophe-

HISTOR. NATIVITATIS

Messia *rijs congruere uidet, firmiter credat: & refutantur* **U**
oportu **d**ei, qui post quartam Monarchiam, & post euer=
it nasci, sam politiam Moysi, adhuc expectant Messiam, cum
stante oportuerit eum stante hac politia, imò stante secun=
adhuc do templo nasci, sicut Aggeus, Daniel & Micheas
polina testantur.

Mosi & secundo **DE SECUNDO.**

templo **S**ED mirabiliter implentur promissiones, pro=
Quod mirabiliter implentur promissiones miserat Deus se daturum Iacob terram Chana=
an, sed prius inducit eum in Aegyptum, & ibi
longo tempore miseram posteritatem duriter affli-
git. promiserat se defensurum esse templum: sed ta-
men finit deleri à Nabugdonosor, & postea resti-
tuit. Ita plerunq; promissiones, aliter quam nos ima-
ginamur, exhibentur. id scire nos oportet, ne uerbum
Dei abijciamus, cum occurrunt impedimenta, quae ui-
dentur pugnare cum promissione: ut ecclesiae promis-
sa est uita, & tamen prius mergimur in mortem.

Opinio Iudaeorum de Messia **E**st igitur & hoc loco aliter impleta promissio
quàm homines imaginabantur. Sciebant omnes, fore
ut nasceretur Christus in Bethlehem, sed cogitabant
futurum esse aliquem opulentum ciuem ibi habitan=
tem, munitum nobilium coniunctione, in cuius fami=
lia nasceretur Christus, ut haberet socios postea re=
rum gerendarum. Quanquam autem Ioseph est ciuis
ac nobilis: tamen ibi non habitat, nec stipatus est
praesidijs

presidijs amicorum tantum in diuersorio exigui tene-
poris hospitium habet.

DE TERTIO.

VENTVRVS erat Messias, cum populus
esset in seruitute, & tamen haberet *αυτο-
νομιαν*. Maxime uero declarant seruitutem
hæ duæ personæ natæ regio genere, nondum enim
memoria generis extincta erat, sed ante annos cen- **Iannes**
tum & sexaginta adhuc tenuit gubernationem **Lan-** **tritauius**
nes, qui ab Antiocho interfectus est, quem **Iannem re** **Ioseph.**
censet **Lucas** tritauium **Ioseph**. Quare senes uiderant
multos, quibus ille **Iannes** notus fuit. ut enim certa es-
set familiæ series, **Deus** non uoluit penitus extinctâ
esse memoriam successionis in ea familia.

Duo autem discantur ex hoc exemplo. Quod san- **Officia**
cti debeant politica officia obire pro uocatione, & **politica**
ea ad utilitatem ecclesiæ dirigere: ut hic fit, obtempe- **sanctorum**
rant sancti, & hoc iter seruit maxime utilitati eccle-
siæ, imò **Deus** ita gubernat edicti tempus, ut seruiat
Augustus quanquam ignarus, huic magno operi. **His**
exemplis admoniti, sciamus **Deo** curæ esse, ne imperia
penitus obruant ecclesiam.

DE QVARTO.

VT igitur hoc loco **Deus** curat præsepe na- **Curat**
scnti **Christo**, sic semper aliquod hospitium **Dei** hos-
præbuit & præbet ecclesiæ, aliâs magis, aliâs **picin** **Ec-**
D S **minus** **clesiæ** **sup**

HIST. NATIVIT.

minus tranquillum. Ac de utraq; re commonefacit nos hoc spectaculum: de miserijs ecclesie. & de hospitio. Est arumnosa. sed tamen deus aliquod hospitium curat, ut nauim seruabat Paulo, tantisper donec in portum ueniret, Acto. 27.

DE QVINTO.

TESI ea que in ecclesia geruntur, non sic incurrunt in oculos, ut res geste Alexandri, aut C. Cesaris, que cōspiciuntur omnium gentium oculis: tamen Deus uult ecclesiam certam esse, & exhibet multa testimonia. Ideo & hīc de Natiuitate diligenter recitantur testimonia, que nobis inculcare debemus, ut fidem in nobis confirment. Initio testes sunt de tempore & loco, Daniel & Michæas: Cum igitur euentus respondeat, certum est uaticinia illa fuisse diuina. Iam uerò à conceptu sunt testes Maria, Ioseph, Zacharias, Elisabeth & horū familie. A natiuitate pastores, magi, Simeon, Anna & multi alij. Est igitur ecclesia uisibilis cœtus habens certa testimonia hominum uere asseuerantium ea que Deus ostendit, etiamsi hæc testimonia propter personas imbecilles contemnuntur, ut pastorum narratio à multis spreta fuit. & tamen aliqui etiam in functione ordinaria sacerdotum fuerunt testes, ut Zacharias & Simeon.

Nos uerò diligenter ea nobis proponamus, quia fides

fides exemplo membrorum ecclesie confirmatur, de omnibus articulis. Simul etiam consideremus dissimilitudinem ecclesie & imperiorum, & sciamus ecclesiam non esse sine testimonijs, etiamsi res quae in ea geruntur non sic incurrunt in oculos omnium, ut exercitus magni imperiorum, qui peruagantur orbem terrarum.

DE SEXTO.

DOCTRINA praecipue obseruanda est, & applicatio historiae in hoc dicto: **E**cce annuncio uobis gaudium magnum: **N**atus est uobis hodie saluator **C**hristus. **N**ulla creatura potest huius admirandi consilij causas & magnitudinem satis expendere, imò humana ratio haec audiens, dei filium missum esse ut supplicio adficeretur, obstupescit & refugit. **I**deo inquit **P**ropheta: **Q**uis credet sermoni nostro: **S**ed nos haec cogitemus: cum certum sit genus humanum à **D**eo conditum esse, ut ipse agnoscat, certum etiam esse, quòd **D**eus in aliquo uerbo sese patefecerit. **P**rima est autem haec prophetica doctrina & unica, quae omnibus aetatibus testimonia habuit, quod sit à **D**eo tradita. **I**n hac doctrina reuelatum est hoc consilium de filio **D**eï. **I**deo adsentiamur tot testimonijs diuinis, resurrectioni mortuorum & alijs, nec repugnemus uoci **D**eï, etiamsi non perspiciamus res tantas.

*Doctrina
in concio
ne & can
tico ange
lorum*

Deinde

HIST. NATIVIT.

Deinde de causis cogitemus. non frustra tanta res
Deī consilio decreta & constituta est, sed necesse est
Tres cau magnas esse causas. **S**unt autem tres nobis præcipuè
se prop cogitandæ. **M**agnitudo iræ **D**eī aduersus peccatum:
in quas **E**t immensa misericordia **D**eī: **E**t amor filij erga nos.
filij Dei **C**onditus erat homo ad excellentem dignitatem, ut
oportuit esset imago **D**eī, id est, ut in homine semper luceret
nasci notitia **D**eī, & **D**eus in eo habitaret & eo delectare
tur, ibi acquiesceret ac **S**abbatum ageret, & homines
uerè laudarent **D**eum. **H**anc tantam dignitatem amī
sit **A**dām suo lapsu, & iam æternam iram meruerat,
sicut **D**iaboli, nec ulla creatura placare **D**eum pote-
rat, nec ullum erat par precium pro peccato: **I**deo fi-
lius **D**eī intercessit illi magnæ & horrendæ iræ, &
factum est decretum hoc admirandum de redemptio-
ne per **F**ilium **D**eī.

Magnitu **S**i intelligeremus aliquo modo iram dei, posse-
do pecca mus melius cogitare hoc consilium magnam causam
ti & ira habuisse, sed humana cæcitas nec uidet, nec curat ista,
Dei 1. uerum ecclesia se ad harum rerum cogitationem ac-
causa. cendere & excitare debet. **A**ngelos arbitror magni-
tudinem peccati & iræ dei magis ex hoc consilio esti-
mare, quàm ex pœnis æternis **D**iaboli. **A**c necesse est
pium pectus omnino cohorrescere cogitatione harū
rerum. **I**mpij hæc non curant, quia non uident quā
tetra res sit peccatum. **N**os uerò cogitemus quā hor-
renda

penda mala sint contemptus Dei, Epicuræi furores, dubitationes de Deo, Idololatria, & multiplex confusio & contumacia aduersus Deum. Hæc illam magnam iram in mente Dei iusta excitarunt, quam placare non potuit ulla creatura, & propter quam deprecator factus est filius. Hæc prima causa est.

SECUNDA est immensa misericordia æterni Patris: condiderat opus quo uoluit delectari, nec uoluit illud in uniuersum perire, nec potuit auersari filium deprecantem, ideo decretum de filio mittendo factum est. Et quidem sciendum est, gratiam exuberare supra peccatum, ut inquit Paulus: Est ingens ira, sed placatur per hunc deprecatorem.

TERTIA causa est ipsius filij amor erga nos, quem necesse est uerum & immensum esse, cum & deprecator fuerit, & postea subierit pœnam pro nobis, & perpetuo sit propiciator.

Hæc omnia pluris faceremus si iram dei & pœnarum magnitudinem cogitare possemus. Angeli clamant se annunciare magnum gaudium, quia ipsi intelligunt quanta res sit ira Dei & pœnæ æternæ, ideo sciunt hoc beneficium uerè magnam lætitiã saluandis parituram esse, sed mundus his rebus parum adficitur, habet quisq; sua negotia, quæ uoluptates aut dolores adferunt. Hanc præcipuam rem, dei reconciliationem & uitam æternam pauci curant, sed

hæ

HIST. NATIVIT.

hi qui curant & uorunt peccatum, his est magna con-
solatio filij agnitio. Hi de applicatione huius benefi-
cij teneant doctrinam de fide, quæ hic in particula uo-
bis significatur, uobis annuncio gaudium, uobis na-
tus est, id est, unusquisq; statuatur pro sese filium Dei
uictimam esse factum, sibi reconciliatum esse patrem,
sibi redditam esse uitam eternam.

DE CANTICO ANGE- lorum.

*Doctrina in
canticis
angelorum*

*Collatio
hymni
ad statum
futuri
regni.*

SICUT Prophetae de regno Messiae loquentes
plerunq; de consummatione loquuntur, uideli-
cet de illo ipso futuro statu, in quo resuscitati
fruemur eterna gloria cum Christo: ita si hic angelo-
rum hymnum ad eum statum referas, quem certe con-
plectuntur angeli, facilima erit declaratio. Et hym-
nus est descriptio illius eterni regni, quasi dicant,
Messias adferet uobis deinceps non imperium mundi,
sicut putatis, sed aliud quoddam regnum, quod erit
tale, Deus coram agnossetur, & tunc eterna & uera
laude sine ullis dubitationibus celebrabitur, intelli-
gemus quomodo sit conditus homo, intelligemus iram
Dei aduersus peccatum, & predicabimus misericor-
diam, conspiciemus filium Dei, & qualis sit illa mi-
randa societas diuinæ & humanæ naturæ uidebi-
mus, cernemus quomodo semper adfuerit ecclesiae, &
quomodo factæ sint mirandæ liberationes, Interces-
sio

fio post lapsum, liberatio in diluio, in mari rubro,
 & deinceps omnibus temporibus. laudabimus igitur
 potentiam, sapientiam, iustitiam, bonitatem, & misere-
 ricordiam Dei.

Erit & in terra Pax. quia Diaboli & impio- *Pax in*
 mnes erunt in supplicijs eternis, & mors erit aboli- *terra*
 ta. **Ecclesia** ardebit amore Dei, & erit dulcissime con- *qd sig.*
 sociata benevolentia & studijs doctrinae, nihil odio- *ificet.*
 rum, dissidiorum, tumultuum & factionum erit. **Nec**
 erit tantum pax, sed etiam **Letitia** hominibus, quia
 ipsis hominibus bene erit, & suauiter fruuntur con-
 spectu Dei & Christi, agnitione tantarum rerum &
 mutua consuetudine. **Si** illum statum inspicias, quem
 certe complectuntur angeli, facile potest intelligi
 canticum.

CONFERR autem ad hunc statum regna mun- *Amitho*
 di. **Primum** debebant Dei gloriam illustrare, sed fere *sis f.*
 semper defenderunt & defendunt **Idola**, & manife- *grym faz.*
 stus est contemptus Dei in maxima parte regum: ut
Alexandro, Antiocho, Cesare, Caligula &c. **Nec** in
 terra faciunt pacem, quia subinde noua bella, noui tu-
 multus, nouae confusiones omnibus aetatibus oriun-
 tur, adeo ut non sine causa dicat **Plato**: pacem inane
 nomen esse: quod cur dicatur, gubernatores faci-
 le intelligunt, qui sciunt nihil esse otij & quietis.
Deinde semper manent in mundo inter principes &

HIST. NATIVIT.

in populo, odia, iniuria, & perpetuae discordia. Postremo nec letitia est ulla diuturna in hac uita, quae obnoxia est infinitis calamitatibus, & morti, & accedunt poenae aeternae. Haec antithesis declarat **Hymnū Angelorum.**

Quaquam autem commodissima & maxime illustis est haec interpretatio de consummatione regni Christi, tamen quia id regnum in hac uita inchoatur, etiam ad ecclesiam ante resurrectionem accommodemus hunc hymnum. Eadem gloria Deo tribuenda est in hac uita, etsi nondum cernitur oculis corporalibus. Eadem pax & letitia erunt in animis, sed interim incurrunt multa impedimēta, Magnae aerumnae fors faciunt ne conspiciantur in animis illa inchoata bona. Deniq; hoc futurum regnum, quod hic inchoatur, adhuc uelatum est.

Idem significant haec quæstiones, Quid adfert aduentus Christi? Quae sunt beneficia euangelij? Quale regnum est ecclesiae? Haec adfert Christus seu haec beneficia distribuit Euangelium, facit ut gloriam Deo tribuamus, ut sit pax in terra, & ut homines uerè lætentur, seu habeant uera & non peritura gaudia.

DE GLORIA.

Tribuere gloriam est tribuere potentiam, sapientiam, iustitiam, bonitatem, & misericordiam: ut Epicurus non tribuit Deo gloriam, quia

quia fingit nihil esse Deum, aut Deum ociosum esse. Nec Saul tribuit Deo gloriam, etsi enim iudicat esse Deum, & sentit eum irasci peccatis: tamen non statuit sibi ignosci, fugit Deum & horribiliter ei irascitur. Ergo nec ratio nec lex sine euangelio tribuit gloriam Deo. Ut igitur uerè tribuatur Deo gloria, necesse fuit per Christum adferri ex sinu Patris euangelium, quo audito, tribuimus Deo misericordiam, quod uerè nos recipiat, uere remittat nobis peccata, curet nos, & uelit nobis reddere uitam aeternam. Hic igitur agnoscimus Deum non esse otiosum, sed iram sentimus in poenitentia & poenis, & misericordiam cernimus in remissione peccatorum, quam cum credimus, simul statuimus, uerè nos respici, exaudiri, curari, iuari, defendi ab eo.

Ita gloria tribuitur Deo prorsus eadem, quae tribuetur in uita aeterna, sed tunc erunt omnia illustriora. Nunc impediunt aerumnæ foris, ne gloria conspiciatur. uerè pius circumdatus à Turcis, etsi uidet magnam esse potentiam Turcicam, & species talis offertur oculis, quasi Deus nihil curet nos, tamen retinet hanc sententiam: Christus pro nobis crucifixus & resuscitatus uerè est filius Dei & saluator noster, propter hunc Deus te recepit, te curat, & in aeternum seruabit. Ac nunc quidem ecclesia dispersa est, & subiecta cruci, iusto iudicio Dei, sed tamen aliqua

E membra

HIST. NATIVIT.

membra seruabit **D**eus in hac uita, etiamsi aliqua in-
terfici sinit. Sic pius tribuit gloriam **D**eo, quod adsit,
recipiat, curet, sit seruaturus, etiamsi externæ erum-
næ impediunt, quo minus adhuc illa cernantur, & con-
spicietur gloria suo tempore.

ET IN TERRA PAX.

PAX in ecclesia præsentis talis est. inter **D**eum
& ecclesiam pax est, quia **D**eus iam placatus
per **C**hristum non irascitur nobis, & nos non
fugimus eum. Est item pax aduersus hostes eatenus,
quod custodem certum habemus contra **D**iabolum,
& eius organa, & scimus non posse seuire hostem
pro sua crudelitate, sed reprimi cum à **C**hristo, nec
plus nocere, nisi quantum ei permittitur, sicut in-
quit **C**hristus: Capilli capitis uestri numerati sunt
&c. Cum autem adhuc maneat mors corporis, ma-
neant & ceteræ calamitates communes generis hu-
mani, & **D**iabolus non desinat oppugnare eccle-
siam, nondum pax consummata est. **A**rcentur hostes,
etiamsi nondum sunt prorsus oppressi. Sed erit inte-
gra pax cum ecclesia post resurrectionem ornabitur
sua gloria.

Letitia. **O**mnes homines querunt aliquid ulti-
mum in quo acquiescant, & quo uere letentur: Sic-
ut auaro summum bonum est quo uere letatur, in-
gens accessio pecuniæ, & uere dolet ingenti iacturæ.

itq

ita Scipioni summum bonum est gloriosa uictoria, hac maxime letatur, & cōtra maxime doleret, si uinceretur. Hæc exempla monstrant qualis sit hic adfectus, querens aliquod ultimum, quo letetur animus.

Sed supra communes hominum affectus, est in ecclesia, ut in **I**cremia, in **P**aulo, peculiaris affectus, acquiescere in **D**eo seu letari agnito **D**eo, quem sciunt iam se habere propiciū & custodem, quare ei uolentes & leti obtemperant, & hac letitia superant metum & mœrorem, quem adferunt pericula corporis, fame aut rerum. ut cum **L**aurētius iacet in craticula, tamē retinet magnitudinē animi acquiescētis in deo, quæ nō potest existere, nisi animus letetur & delectetur deo. Sic **D**auid inquit: **P**ater & mater dereliquerūt me, dominus autē suscepit me. Itē: **D**edisti letitiā in corde meo, à fructu frumētī multiplicati sunt. Porro sine **C**hristi agnitione nō potest animus letari deo, quia adhuc fugit iratū. Itē nō scit placere deo obedientiā, in tanta nostra infirmitate. Sed illas priores partes hymni comitatur letitia. **G**loria significat uerā notitiā dei in euangelio patefactā. **P**ax, significat pacē cū deo, & custodiri à deo, ex his oritur letitia et uolūtaria obediētia. Sed hæc letitia in hac uita saepe interturbatur magnis terrorib. & dolorib. ex quib. tamē eluctatur, sed post hanc uitā erit integra.

Laurētius

Dauid

Gloria

Pax

Letitia

E 2 Vt

HIST. NATIVIT.

*Hymnus
angelorum
completur
hinc opera
primi p
capli.*

Vt autem intelligas **H**ymnum concionari de sum-
mis bonis & de uita aeterna, intuearis primum praece-
ptum, prorsus enim complectitur hymnus praecipua
opera & summos cultus primi praecepti, scilicet ue-
ram agnitionem **D**eī, pacem cum **D**eō, id est, credere
Deum esse reconciliatum propter filium. Et letitiam
id est, ueram dilectionem **D**eī. Haec cum erunt consum-
mata, erunt ipsa uita aeterna. **E**st ergo **H**ymnus descri-
ptio beneficiorum **C**hrīsti, seu summa euangelij, seu
descriptio regni aeterni ecclesiae, quod tamen in hac
uita inchoatur. **P**raeterea ut angeli sunt praecento-
res, ita sciant omnes pastores se hunc hymnum debe-
re ecclesiae praecinere, id est, tradere ueram doctrinam,
qua agnoscatur **D**eus, annunciare pacem cōscientiae,
propter filium **D**eī, & esse autores pacis & concor-
diae in ecclesia, retinere etiam letitiam cōscientia-
rum, id est, cauere ne sauciantur conscientiae uel per-
turbentur, quare impeditur inuocatio. **I**mpij doctores
omnia membra conturbant. **P**rimum, quia falsa do-
ctrina laedit gloriam **D**eī. **D**einde turbat concor-
diam ecclesiae. **T**ertio sauciat mentes ne recte inuo-
cent **D**eum. **I**ulius turbat in secundo gradu conten-
dens de re non necessaria, de tempore **P**aschatis. **D**a-
uid quanquam erat bonus doctor, ac retinuerat con-
cordiam, tamen contristat bonos suo scandalo, raptā
alterius coniuge. **S**unt ergo intenti doctores in hos
tres

tres gradus, ut uere præcinent Hymnum angelicum populo, id est, ut uera doceant, pacem pijs conscientijs annuncient, teneantur concordiam, & caueant scandala, ne quoquo modo sauciatis mentibus impediant inuocationem Dei.

DE SEPTIMO.

SIGNA plerunq; uocantur opera inuisitata à Deo facta, ut testentur aliquid nunciari diuini. *Cur angelis cōfirmet dictum suū signo.*
 tus. ut resuscitatio Lazari erat opus à Deo factum, ut testaretur Christum uerè à Deo missum esse. An hoc loco etiam sic intelligit signum, cum ait, inuenietis infantem in præsepis. Aliàs aliter signa intelliguntur. Hic simplicissimum est dicere, quod signum uocet, non miraculum quod de narratione testificetur, sed res qua uelit agnosci hunc infantem & discerni à cæteris: quasi dicat: Hic infans est Messias, quem inuenietis positum in præsepis, in fasciis. Ita discernitur infans à cæteris omnibus, quia Deus certo monstrari Christum uoluit, uoluit sciri quis esset, ubi esset, quæ mater esset: Vult enim Deus extare certa testimonia tantæ rei in ecclesia. Cæterum ipse conspectus angelorum erat signum, id est, miraculum testificans de narratione, Difficile erat credere hunc esse Messiam natum ex paupercula muliere, ut igitur hoc crederetur, pastores confirmantur re inuisitata,

E 3 conspectu

HIST. NATIVIT.

conspetu angelorum, sed ut agnoscant & discernant infantem à cæteris, adduntur circumstantiæ.

Allegoria **C**eterum hinc allegoria consideretur, quod iubet *in curto* infantem quærere in præsepi inuolutum fasciis, signi- *angeli* ficat Messiam quærendum esse in dictis prophetarum in ipso populo legis, suntq; dicta prophetarum fasciæ, quibus euolutis aspicitur & agnoscitur filius Dei. **C**ur credis filium Dei induisse humanam naturam? **Q**uia credis solum hoc uerbum quod extat in ecclesia, esse à deo traditum, & in hoc uerbo Deus promisit se talem Messiam missurum esse, **H**æc confirmatio, hoc testimonium toto pectore tenendum est, quod Deus clarissimis testimonijs ostendit se tradidisse hoc uerbum prophetis, Christo & apostolis, quod sonant: **E**t in hoc uerbo adfirmatur, talem esse Messiam: ideo assentiris. **O**mnia igitur miracula à principio, omnia dicta Prophetarum, sunt signa & testimonia de hoc Messia, **H**æ sunt illæ fasciæ, quibus inuolutus est, has uult nos considerare Deus, dedit testimonium uerbo Moysi, & deinde aliorum Prophetarum, qui omnes eandem promissionem repetiuerunt, **E**saias inquit: **P**aruulus natus est nobis & c. **D**eus, pater uitæ æternæ. **M**icheas inquit: **E**gressus eius ante initium mundi. **I**oannes inquit: **I**n principio erat uerbum. **A**ddunt etiam, cur datus sit: ut, **E**cce agnus dei, qui tollit peccata mundi. **C**um igitur nominantur fasciæ, de-
duci

duci nos ad talia dicta sciamus, quibus uerè inuoluta est notitia Messia, et hæc fasciæ sunt signa, id est, testimonia miranda de Messia.

DE OCTAVO.

QUOD inquit Mariam hæc omnia meminisse et contulisse in corde suo, monet totam ecclesiam, ut hoc studium considerandi testimonia imitemur, Audierat mater ex pastoribus narrationem angelorum, Hanc conserebat ad cætera miracula quæ norat, et collatione omnium confirmabat suam fidem, Rursus et Ioseph exposuit pastoribus miracula sibi nota, ut illorum fidem confirmaret, Ita nos alere fidem et confirmare debemus collatione omnium harum rerum, dictorum prophetorum, miraculorum et factorum quæ narrantur in euangelio, Hæc meditatio utilis est pijs, ac semper accedat ultima cogitatio de causis, non temere, non frustra, tantã rem à deo decretam esse, ut filius indueret humanam naturam: longe supra conspectum omnium creaturarum posita est causarum magnitudo, sunt enim causæ, uera et inenarrabilis ira Dei aduersus peccatũ, et immensa misericordia erga genus humanũ, quod deus cõdiderat, ut in eo celebraretur. Ideo totum perire noluit. Quare agnoscamus uoluntatem dei, et ei gratias agamus, quod filiũ misit, et sicut in Psal. scriptũ est: **O**sculamini filium, ita uera pietate eum

E 4 amplectamur

*Mariæ
gratiam
hæc uerba
testimonia
memoria
mã datus*

*Causa
cũ filio
dñi in dñi
priet huius
manam
naturã*

HISTOR. NATIVITATIS

*Quis p.
cipuus
sit cultus
dei* amplectamur, discamus hunc præcipuum cultum dei
esse, inuocare Deum fiducia filij, & statuamus uere
exaudiri sic inuocantes. Talibus exercitijs uult Deus
in nobis ueram fidem accendi. & hæc fides est agni-
tio Messiae, quæ est inchoatio uitæ æternæ, sicut scri-
ptum est: Hæc est uita æterna ut agnoscant te esse ue-
rum Deum, & quem misisti Iesum esse Christum.

DIE CIRCUMCISIONIS DO- mini, Euangelium Luc. 2.

ET POSTQVAM CONSUMMA-
ti sunt dies octo, ut circumcidere-
tur puer, uocatum est nomen eius
Iesus, Quod uocatum est ab angelo, pri-
usquam in utero conciperetur.

- I** Locus. Collatio ritus & uerbi Dei.
- II** Quid sint Sacramenta.
- III** Quare sit instituta Circumcisio, &
cuius beneficij fuerit pignus.
- IIII** Quid significauerit, & quare in
hac parte corporis uoluerit De-
us extare signum.

Quare